

Otto Böhtlingk & Rudolph Roth: Sanskrit-Wörterbuch, Part 1, Petersburg 1855

अनुवर्तिन् (von वर्त् mit अनु) adj. 1) nachgehend, nachfolgend, mit dem acc.: सशरीरा गता स्वर्ग भर्तारमनुवर्तिनी R. 1, 33, 8. am Ende eines comp.: रामकोपानुवर्तिना शराणाम् R. 5, 47, 18. Uebertr.: रक्षो ऽनीचानुवर्ती N. 21, 13. धर्मानु° R. 5, 80, 17. BRAHMA-P. 58, 2. पापानु° R. 2, 49, 5. चित्तानु° Jmds Willen folgend 3, 28, 18. 4, 17, 54. 5, 82, 7. VET. 29, 16. कन्दानु° PAÑKAT. 1, 79. — 2) folgsam, gehorsam: अनुवर्तिनि कालत्रे PAÑKAT. I, 114. 388. भृत्यानाम् 331. ज्येष्ठानु° dem ältern Bruder R. 2, 4, 25. — 3) gleich, ähnlich: इह नेता च विगुणः सहायाञ्चानुवर्तिनः R. 5, 86, 16.

अनुवर्तन् (1. अनु + वर्तन्) adj. nachfolgend, dienend: मम यातमनुवर्तन् एत AV. 3, 8, 6. VS. 17, 83. तस्मा इदं सर्वमनुवर्तम् करोति ÇAT. Br. 3, 3, 4, 5. तस्मात्त्रयः पुंस्तौ ऽनुवर्तानो भावुकाः 13, 2, 4. यत्सर्पदचमेव तत्साम्नो ऽनुवर्तानं कुर्याद्य एनं तत्र ब्रूयादनुवर्तान्वा अयं हेता सामगस्याभूत् AIT. Br. 2, 22.

1. अनुवश (1. अनु + वश) m. ein untergeordneter Wille, Gehorsam, mit dem gen. des obj.: भारतस्याप्यनुवशात् aus Gehorsam zu Bh. R. 2, 8, 29.

2. अनुवश (wie eben) adj. nach Jmdes Willen sich richtend, ganz ergeben: रामस्यानुवशो — भरतः R. 2, 89, 7.

अनुवषट्कार (von वषट्कार mit अनु) m. die Wiederholung des schliessenden Einladungsrufes zu einem Opfer: अग्ने वीहीत्यनुवषट्कारो दधिघर्मस्याग्ने वीहीति वा ÂCV. ÇA. 5, 13. — Vgl. वषट्कार.

अनुवर्षट्कृत (wie eben) n. dass. ÇAT. Br. 14, 2, 2, 17. 3, 4, 30. KÂTJ. ÇA. 9, 9, 16. 25, 12, 3. 26, 6, 6.

अनुवह (von वह् mit अनु) m. nachführend, so heisst eine der 7 Zungen des Feuers (v. l. für निवह्) COLEBR. Misc. Ess. I, 190, N.

अनुवार्क (von वच् mit अनु) m. P. 2, 4, 29, Vârt. 1. AK. 3, 6, 17. 1) das Nachsprechen, Wiederholen, Aufsagen, Recitiren. — 2) was eine Einheit des Recitirens bildet, Lection, Abschnitt, sowohl in den Rollen der Priester als in Büchern; daher die Unterabtheilung vieler Schriftwerke, z. B. der RV.-Saṃhitā, VS.-Saṃhitā u. s. w. in Anuvāka's. आङ्गिरसानाम्नाथैः पञ्चानुवार्कैः स्वाहा AV. 19, 22, 1. एष प्रथमो ऽनुवार्कः ÇAT. Br. 9, 1, 4, 15. यजूषि वेदः — यजुषामनुवार्कम् 13, 4, 6. प्राणाय स्वाहायानाय स्वाहिति द्वादशभिरनुवार्कैः 5, 4, 4. क्षेत्रस्यानुवार्कं क्षेत्रस्य पतिना वयमिति (RV. 4, 37, 1.) प्रत्यृचं ब्रुयात् ÂCV. GRH. 2, 18. KAUC. 63. KÂTJ. ÇA. 14, 3, 26. 15, 8, 16. 16, 3, 22. 18, 3, 13. 5, 1. 19, 2, 24. 7, 1. 20, 2, 3. 7, 6. 8, 7. 21, 4, 11. 17. अनुवार्कात् 18, 1, 2. 3. अनुवार्कशेष 3, 12. प्रातरनुवार्क KĪHND. UP. 2, 24, 3. AIT. Br. 2, 17. यं वाकेष्वनुवार्केषु निषत्सूपनिषत्सु च ॥ गृणाति MBH. 12, 16 13. 16 14. Wie die Namen derselben gebildet werden P. 5, 2, 60—62. Der Verfasser schlechtweg in derselben Form vorgesetzt: वसिष्ठो ऽनुवार्कः । विश्वामित्रो ऽनुवार्कः PAT. zu P. 4, 3, 133. — 3) Wiederholung (eines Wortes u. s. w.): द्विपदैकपदान्यप्यनुवार्कैः (संक्रम्यते) VS. PRÂT. 4, 167.

अनुवार्कसंख्या (अनुवार्क + संख्या) f. N. des 4ten der zum Jâgurvêda gehörigen 18 Paricishta Ind. St. I, 80, N.

अनुवार्कानुक्रमणी (अनुवार्क + अनुक्रमणी) f. N. eines dem Çaunaka zugeschriebenen Werkes Verz. d. B. H. No. 48. 53.

अनुवार्कवत् (von अनुवार्क) adj. mit einer अनुवार्कया versehen ÇAT. Br. 4, 1, 1, 26.

अनुवार्क्या (von वच् mit अनु) f. (sc. ऋच्) der von dem Hotar zu reci-

tirende Vers, in welchem die Gottheit von der ihr bestimmten Gabe in Kenntniss gesetzt und dazu eingeladen wird, ÇAT. Br. 1, 4, 2, 18. 6, 2, 27. 7, 2, 7. 11. 12. u. s. w. — Vgl. याज्या, पुरोऽनुवाक्या.

अनुवार्च् (wie eben) f. dass. ÇAT. Br. 3, 8, 2, 14. 4, 5, 2, 8.

अनुवाचन (von वच् im caus. mit अनु) gaṇa अनुप्रवचनादि. n. das vom Adhvarju veranlasste Nachsprechen der die Gottheit einladenden Rk durch den Hotar KÂTJ. ÇA. 10, 2, 16. 15, 10, 13. 19, 3, 4. अनुवाचनप्रैष die vom Adhvarju an den Hotar gerichtete Aufforderung zur Recitation der die Gottheit einladenden Rk KÂTJ. ÇA. 1, 9, 13. अनुवाचनप्रैषी die vom Adhvarju veranlasste Recitation der die Gottheit einladenden Rk durch den Hotar, und die an den Maitravaruna gerichtete Aufforderung des Adhvarju, den Göttern ihre bestimmten Theile anzuweisen, 9, 9, 8. 12, 6, 9. 19, 7, 8.

अनुवाचनीय adj. = अनुवाचनं प्रयोजनमस्य gaṇa अनुप्रवचनादि.

अनुवात (1. अनु + वात) m. ein vom Rücken her blasender Wind: प्रतिवाते ऽनुवाते च नासीत् गुरुणा सक् er sitze nicht mit dem Lehrer so, dass der Wind von diesem her zu ihm oder von ihm zu jenem hin blase, M. 2, 203. KULL.: यः शिष्यदेशानुसूदेशमागच्छति सो ऽनुवातः.

अनुवाद (von वद् mit अनु) m. 1) das Nachsprechen, Anführung, Wiedererwähnung P. 2, 4, 3; vgl. ROTH, Zur L. u. G. d. W. 57, N. विधिबिहितस्यानुवचनमनुवादः । नानुवादपुनरुक्तयोर्विशेषः शब्दाभ्यासोपपत्तेः । NĀJJA-S. 2, 65. 66. bildet einen von den 3 Theilen des Arthavāda oder exegetischen Abtheilung in den BRĀHMAṆA, MĀDHUS. in Ind. St. I, 15, 14. 18 (der Çloka ist nach ÇKDR. aus der ÇUDDHITATYATĪKĀ; vgl. auch SĪJAṆA in der Vorrede zum AIT. Br.) KÂTJ. ÇA. 4, 3, 18. 7, 5, 27. सर्वगुणानुवादपदवीविद्योतन (?) DBĪRTAS. 67, 2. — 2) Bestätigung. उदितानुवादः NIR. 1, 16. — 3) Verkündigung, Anzeige: कालानुवादं परीत्य NIR. 12, 13. — 4) Schmähung (कुत्सितार्थवाक्य) ÇABDAR. im ÇKDR. — 5) Beginn der Rede (वाचारम्भनात्रम्): विनानुवादं न च तन्मनीषितं सम्ययतस्त्यक्तमुपाददत्पुमान् BĀG. P. im ÇKDR.

अनुवादिन् (wie eben) adj. 1) nachsprechend, wiederholend: प्रियवचनशतानुवादिनः R. 4, 62, 25. — 2) dem Laute nach gleichkommend: अङ्गनानां सक्त्रेण — भ्रात्यापशीलेन युक्तगीतानुवादिना R. 5, 14, 10. गीतं शङ्खवादानुवादि PAÑKAT. 248, 11.

अनुवास m. ein öliges Klystier Verz. d. B. H. 284, XXIV; vgl. अनुवासन 2.

अनुवासन gaṇa अनुप्रवचनादि. n. 1) das Beräuchern (धूपन) H. an. 5, 24. MED. n. 229. — 2) ein öliges Klystier (स्नेहवस्ति MED. स्नेहन H. an.), das in der Regel nach einem ausleerenden (निवृह्) gegeben wird. Auch m. तत्र यथाप्रमाणमुपविहितः स्नेहवस्तिविकल्पो ऽनुवासनः पादावकृष्टः । अनुवसन्नपि न ड्वप्यत्यनुदिवसे वा दीयत इत्यनुवासनः । SUÇA. 2, 198, 7. 8. 21. 31, 10. 203, 16. 209, 14. 210, 4. 379, 2. u. s. w. — In der ersten Bedeutung von वासम् (वास), वासयति, in der zweiten wohl von वस्, वसति im caus. mit अनु; vgl. अनुवास, अनुवास्य, अनुवासन, आस्यापन. अनुवासनीय adj. = अनुवासनं प्रयोजनमस्य gaṇa अनुप्रवचनादि.

अनुवासिन् (von वस्, वसति mit अनु) adj. sich aufhaltend SUÇA. 2, 79, 13.

अनुवास्य (von वस्, वसति im caus. mit अनु) adj. dem ein öliges Klystier zu setzen ist SUÇA. 2, 198, 20. — Vgl. अनुवासन 2.